

A fürdők személyforgalmának területi és időbeli egyenlőtlenségi mintázata és polarizáltsága

Szabó Zoltán

Összefoglalás

A kutatás aktualitását az adja, hogy Magyarországon a politikai és gazdasági rendszerváltás után fokozatosan megjelent a kiegyensúlyozatlan térségi fejlődés problémája. Ennek részbeni megoldására keresi a választ a tanulmány, melynek fő célja, a magyarországi fürdők vármegyék szerinti személyforgalmának területi és időbeli egyenlőtlenségi mintázatának és polarizációjának értékelése, melyek a jövőbeni térségi fejlesztési tervezésben potenciális stratégiai és cselekvési területek lehetnek. A kutatás további célja, hogy a magyar fürdők személyforgalmát tekintve a különbségek csökkenjenek a vármegyék között, ezáltal is növelve a társadalmi kohéziót és a gazdasági egyensúlyt. Az adatok a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisából a 2010-2024 évek közötti időszakból kerültek legyűjtésre Magyarország 19 vármegyéje szerint. A fürdők vármegyék szerinti személyforgalmának területi egyenlőtlenségi és polarizáltsági vizsgálata az átlagtól való abszolút eltérés módszerével, az időbeli egyenlőtlenségi és polarizáltsági elemzés az Éltető-Frigyes index (duál mutató) felhasználásával és a polinomiális trend módszerével történt.

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a fürdők személyforgalmának lebonyolításában legkisebb részben Nógrád és Tolna vármegye, legnagyobb részben Zala és Hajdú-Bihar vármegye vesz részt. A vizsgált időszakban a fürdők vármegyék szerinti személyforgalmának területi megoszlottsága növekedett, a pólusok átrendeződtek. A fürdők személyforgalmának időbeli egyenlőtlenségében 2017. évben polarizációs trendváltás következett be, a fejlődési különbségek szélesedtek. A kutatás eredményei felbuják a tudományos kutatók és a döntéshozók figyelmét arra, hogy a magyar fürdők személyforgalmát tekintve mely vármegyék között szükséges a különbségek csökkentése a fejlesztések révén, mely által növekedhet a társadalmi kohézió és a gazdasági egyensúly.

Kulcsszavak: egyenlőtlenség, polarizáció, területi fejlettség, személyforgalom, vármegyei fürdők

JEL: R11, R12

Territorial and temporal inequality patterns and polarization of spa customer traffic

Abstract

The relevance of this research is due to the fact that the problem of unbalanced regional development gradually emerged in Hungary after the political and economic change. The study seeks to find a partial solution to this problem, which the main goal of assessing the territorial and temporal inequality patterns and polarization of the customer traffic of Hungarian spas by county, which could be potential strategic and action areas in future regional development planning. A further goal of the research is to reduce the differences between counties in terms of customer traffic in Hungarian spas, thereby increasing social cohesion and economic balance. The data was collected from the database of the Central Statistical Office for the period between 2010-2024 according to the 19 counties of Hungary. The territorial

inequality and polarization of the spas' customer traffic by county was examined using the absolute deviation from the average method, while the temporal inequality and polarization analysis was performed using the Éltető-Frigyes index (dual indicator) and the polynomial regression trend method.

The results of the research show that Nógrád and Tolna counties participate in the smallest share of the spas' customer traffic transact, while Zala and Hajdú-Bihar counties participate in the largest share. During the period under review, the territorial division of spas' customer traffic by county increased, and the poles were rearranged. In 2017, a polarization trend change occurred in the temporal inequality of spa customer traffic, and the development differences widened. The results of the research draw the attention of scientific researchers and decision-makers to which counties need to reduce the differences in terms of customer traffic in Hungarian spas through developments, can increase social cohesion and economic balance.

Keywords: *inequality, polarization, territorial development, customer traffic, county spas*

JEL: *R11, R12*

Bevezetés

Magyarországon a tervgazdálkodásról a piacgazdaságra való áttérés utáni 35 év alatt fokozatosan megjelent a kiegyensúlyozatlan térségi fejlődés problémája. A térségi fejlődés egyenlőtlensége az alacsony szintről a magas szintre változott (Bíró-Nagy-Szászi, 2024, Rechnitzer, 2022).

Az egyenlőtlenséget a magyar tudományos kutatók széles körben vizsgálják, mert a térségi egyenlőtlenség negatív hatással van a társadalmi kohézióra, a gazdasági fejlődésre, a természeti környezetre és mindezek fenntartható fejlődésére (Gergics, 2023, Szlávik-Szép, 2022). A magyar társadalomban ellentmondás mutatkozik a kiegyensúlyozatlan fejlődés és az emberek jobb élet iránti igénye között (Juhász-Piskóti, 2024, Zapreskó-Farkas, 2024). A magyar társadalom jelenlegi egyenlőtlen fejlődésének oka továbbra is a térségi gazdaság egyensúly hiánya (Bruszt, 2024, Sávai-Bodnár, 2024). A térségi gazdasági növekedés folyamatában az erőforrások szűkössége miatt a jobb adottságokkal rendelkező területek fejlesztése kap elsőbbséget (Zsibók, 2022). Ezért a környező térségekből erőforrásokat vonnak el a méretgazdaságossági megfontolások miatt. Ebből adódóan a különböző területek közötti kiegyensúlyozatlan fejlődés elkerülhetetlen (Gáspár, 2023, Czifrusz, 2020). Általában a gazdasági rendszer átalakulásának korai szakaszában az erőforrások egy térség fejlesztésére való koncentrációja segíthet a gazdasági növekedés céljának elérésében, azonban létrehoz egy polarizált fejlődési pólust (Dobó-Pintér, 2022).

Ez azonban a fejlődési különbség szélesedéséhez vezethet, mely különösen a szomszédos területekre negatív hatással lehet (Káposzta-Lőrincz, 2025). Magyarországon a 2000-es évek elején a gazdasági növekedés 4-6%-os volt, majd a 2008-as globális pénzügyi válság miatt jelentős lassulás következett be. A 2010-2024-es évek között a gazdasági növekedés átlagos üteme viszonylag ingadozó volt. A 2010-2019-es években a gazdasági növekedés 3-5% között mozgott, majd 2020-ban a Covid-19 járvány miatt -5%-ra esett vissza. A 2021-2022-es években a gazdasági növekedés 7-8% között változott, majd a 2023-2024-es években jelentős mértékben visszaesett, 0,5%-ra (KSH, 2025a). Magyarország a 2000-es évek elején olyan problémákkal is szembesült, mint a növekvő társadalmi és gazdasági egyensúlyhiányok, valamint a környezetileg fenntarthatatlan fejlődés (Schlett, 2020).

A térségek közötti fejlődésbeli különbségek csökkentése érdekében a magyar kormányok egymás után végrehajtották az EU-s csatlakozás (2004) előtti SAPARD programot (Farkas, 2000), a Nemzeti Fejlesztési Tervet és az Átfogó Fejlesztési Tervet. A magyar vidék felzárkóztatása érdekében

végrehajtotta az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programot 2007-2013-as évek között, amit a Nemzeti Vidékfejlesztési Program követett 2014-2020-as évek között (Somlyódiné, 2023, Bíró et al., 2013, Weisz-Kovács, 2007). Napjainkban a Vidékfejlesztési Programok (2021-2027) megvalósításai vannak folyamatban, melyek közös célja a vidéki életminőség javítása, az agrár-versenyképesség növelése és a fenntartható fejlődés. Ezek a programok az Európai Unió Közös Agrárpolitikájának (KAP) keretében, uniós társfinanszírozással valósulnak meg, az aktuális EU-s stratégiai ciklusok szerint. A fejlesztési tervekben prioritásként szerepel a fejletlen Észak-Magyarország régió polarizált területeinek a fejlesztése a meglévő kapacitások és lehetőségek felhasználásával, ezzel is segítve a társadalmi fejlődést és a gazdasági növekedést (Vajda, 2025, Pál et al., 2022).

A turizmus térségfejlesztésben és az egyenlőtlenségek megváltoztatásában betöltött kedvező szerepét a 2000-es évektől Magyarország valamennyi kormánya felismerte, ezért kész volt ennek támogatására (Gyurkó et al., 2023). Tették mindezt azért, mert a turizmusfejlesztés a térségfejlesztés egyik kulcsfontosságú eleme, melynek célja a gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóság elősegítése komplex térségi szemlélettel. A magyar kormányok a fejlesztési tervekben egymás után végrehajtották az Egészségturizmus Tízéves Fejlesztési Programját, az Egészségturizmus Marketingkoncepcióját, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiát, az Országos Egészségturizmus Fejlesztési Stratégiát és a Turizmus 2.0 Stratégiát (Nagy-Aubert, 2025, Nagy, 2025, Gyurkó-Gonda, 2024).

Magyarországon a turizmuson belül a természeti adottságokat és a tradíciókat figyelembe véve a fürdőturizmus (gyógyturizmus, wellnessturizmus) magában hordozza a fenntartható területfejlesztés lehetőségét (Sánta, 2020, Mayer-Hojcska, 2018). A fürdőturizmusnak az az előnye, hogy vonzza azokat az embereket, akik jólléti-, életmódbeli- és egészségélményeket keresnek, ezért a fürdőturizmus fejlesztése könnyebben igazítható a helyi társadalom értékeihez (Hojcska, 2016). A fürdőturizmus támogatja a fenntartható fejlesztést és különösen kedvező a területfejlesztési célok megvalósítása során (Helmeczy-Láczay, 2025). Ezekből a szempontokból kiindulva a fürdőturizmus a gazdasági növekedés erősítő elemévé válhat, elősegítve a területi fejlődés fenntarthatóságát (Hojcska, 2019). A fürdőturizmus fejlesztése során annak számos tényezője járul hozzá a fenntartható fejlődéshez a gyógyturizmus és a wellnessturizmus kontextusában (Hojcska, 2017).

Mindez nemzetközi viszonylatban is versenyelőnynek tekinthető a fenntartható területfejlesztés szempontjából. Ennek fontos alaptényezője van, amely meghatározza a területfejlesztés kialakítását, ami nem más, mint a természeti erőforrások megléte. Magyarországon a természeti erőforrásokon belül a fürdőturizmus szempontjából kiemelt jelentősége van a természetes gyógytényezőkre alapozott erőforrásoknak, melyek a 274 db ásványvíz, a 270 db gyógyvíz, az 5 db gyógyiszap, az 5 db gyógybarlang és a 2 db gyógygáz (Hojcska et al., 2025) (1. táblázat).

1. táblázat. Természetes gyógytényezők Magyarországon, NUTS3 csoportosításban

Terület	Gyógyvíz (db)	Gyógyiszap (db)	Gyógybarlang (db)	Gyógygáz (db)
Budapest	20	0	1	0
Baranya vármegye	8	0	1	0
Bács-Kiskun vármegye	18	0	0	0
Békés vármegye	14	0	0	0
Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye	9	0	2	0
Csongrád vármegye	16	1	0	0
Fejér vármegye	5	0	0	0
Győr-Moson-Sopron vármegye	12	0	0	0
Hajdú-Bihar vármegye	29	1	0	0
Heves vármegye	15	0	0	2
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	28	1	0	0
Komárom-Esztergom vármegye	3	0	0	0
Nógrád vármegye	2	0	0	0
Pest vármegye	12	0	0	0
Somogy vármegye	13	0	0	0
Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye	19	0	0	0
Tolna vármegye	10	0	0	0
Vas vármegye	19	0	0	0
Veszprém vármegye	2	0	1	0
Zala vármegye	16	2	0	0

Forrás: Hojcska et al. 2025 alapján, saját szerkesztés

A természeti erőforrásokat felhasználva Magyarországon 2024-ben 440 db fürdőkomplexum működött, melyből 325 db állandóan, 115 db időnyszerűen üzemelt. A fürdőkomplexumok közül 103-ban gyógyfürdő, 137-ben termálfürdő, 190-ben élményfürdő, 219-ben strandfürdő, 144-ben uszoda, 179-ben tanuszoda és 9-ben egyéb fürdő üzemelt (KSH, 2025b).

A kutatás célja, hogy feltárja a magyar vidéken, a vármegyék szerinti fürdők személyforgalmának területi, valamint időbeli egyenlőtlenségeit és polarizáltságát, melyek a vidékfejlesztési tervekben potenciális stratégiai és cselekvési területek lehetnek a döntéshozók számára (Rechnitzer, 1998). A kutatás további célja, hogy a magyar fürdők személyforgalmát tekintve a különbségek csökkenjenek a vármegyék között, ezáltal is növelve a társadalmi kohéziót és a gazdasági egyensúlyt.

Anyag és módszer

A kutatás céljának elérése érdekében a magyar vidéki fürdők vármegyék szerinti személyforgalmának éves adatait a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2010-2024. évek adatbázisából kerütek legyűjtésre. A 15 év adatainak összegyűjtése Magyarország mind a 19 vármegyéjére kiterjedt (KSH, 2025c). Az adatok feldolgozásához és ábrázolásához a Windows 10 Microsoft Excel 2016 program és a Jamovi 2.7.17 verziójú statisztikai elemző programcsomag került felhasználásra (Şahin-Aybek, 2019). A vármegyei fürdők személyforgalmának területi egyenlőtlenségei egy adott időpontban, a különböző fejlettségű vármegyék szerint, azonos módon számítottan kerül megvizsgálásra. Az egyenlőtlenségek időbeli alakulása az egyenlőtlenségek évenkénti (idősorok) változása mentén igazolható (Kovács, 1991). Az adatsorok jellemzőit figyelembe véve, azok megbízhatósága az egymin-tás Student-féle t-próba segítségével lehet igazolni, amennyiben a vizsgált adatok normális eloszlásúak. Az egymin-tás Student-féle t-próba azt vizsgálja, hogy egy mintában egy valószínűségi változó átlaga szignifikánsan ($p < 0,05$) különbözik-e egy adott „m” értéktől (Francis-Jakicic, 2023).

A fürdők vármegyénkénti személyforgalmának területi egyenlőtlenségei egy adott időpontban, a különböző fejlettségű vármegyék szerint az átlagtól való százalékos eltérés módszerével (abszolút

eltérés) számítottan kerül megvizsgálásra. Erre a módszerre azért esett a választás, mert könnyen kezelhető és érzékeny a szélsőséges kiugró értékekre. Az átlagos abszolút eltérés előnye továbbá, hogy az abszolút érték használata miatt nem egyenlítődnek ki az átlagtól való pozitív és negatív eltérések, mely az egyenlőtlenségi vizsgálatoknál kedvező (Nemes Nagy, 1998). Az átlagtól való százalékos eltérés kiszámításakor először meghatározásra kerül az adathalmaz átlaga, majd minden egyes érték esetében kiszámításra kerül az eltérés, és ezt az eltérést el kell osztani az átlaggal, végül szorozni 100-zal, hogy százalékban kerüljön kifejezésre. Ez megadja, hogy egy adott adat az átlaghoz képest mennyire és milyen irányban (plusz, mínusz) tér el és a szóródás adja a statisztikai eltérés (d) mértékét. Az elemzésben az értékek az adathalmaz középértékéhez (számítási átlagához) viszonyítva átlag alatti (negatív eltérés) és átlag feletti (pozitív eltérés) értékeket vesznek fel vármegyék szerint. Az átlag alatti két meghatározott kategóriám a nagyon gyengén teljesítő vármegye (-150% – -50%) és a gyengén teljesítő vármegye (-49% – 0%). Az átlag feletti két kategóriám a jó teljesítményt nyújtó vármegyék (1% – 49%) és a kiemelkedő teljesítményt nyújtó vármegyék (50% – 150%) (Babbie, 2017). A fürdők személyforgalmának egyenlőtlensége az Éltető-Frigyes index (duál mutató) évenkénti (idősorok) változásának időbeli alakulásával vizsgálható. A duál mutatóra azért esett a választásom, mert a területi- és gazdasági egyenlőtlenségi vizsgálatok során gyakran használt és bevált módszer. A duál mutató (D) az egyenlőtlenséget méri az átlag feletti átlag érték és az átlag alatti átlag érték hányadosaként. Teljes egyenlőség esetén értéke 1, ettől nagyobb értéke pedig a két csoport közötti ollót, vagyis a különbség mértékét mutatja (Dusek et al., 2014). A duál mutatók átlaga a 2010-2024. évek közötti hosszú idősoros, évenkénti változásának vizsgálatára a trendszámítás a legelterjedtebb és legmegbízhatóbb módszer. Az egyenlőtlenség alapirányzatának meghatározása érdekében az adott idősor grafikus képének előzetes tanulmányozása alapján meghatározásra kerül a matematikai függvény típus (egyenes vagy valamilyen görbe), amely helyesen tükrözheti a tartós irányzatot. Mivel a vizsgált jelenség év alapú időskála, ami tipikusan különbségskála, ezért az analitikus regressziót használva trendszámítás kerül alkalmazásra (Takács, 2016). A másodfokú polinomiális trendszámítás során az a feltételezés, hogy a nem lineáris folyamatok alakulásában fordulópont van, vagyis az idősorban tendenciaváltás tapasztalható, tehát az idősor hullámmozást mutat. A másodfokú polinomiális trend azt feltételezi, hogy az idősorban maximum egy fordulópont van. A trendszámítás során a determináltsági együttható (R^2) értéke 0 és 1 között vehet fel értéket, mely azt mutatja meg, hogy a trendvonal tervezett értékei mennyire egyeznek meg az aktuális adatokkal. A trendvonal akkor a legmegbízhatóbb, ha R^2 értéke 1 vagy ahhoz közelít (Jarušková, 1999).

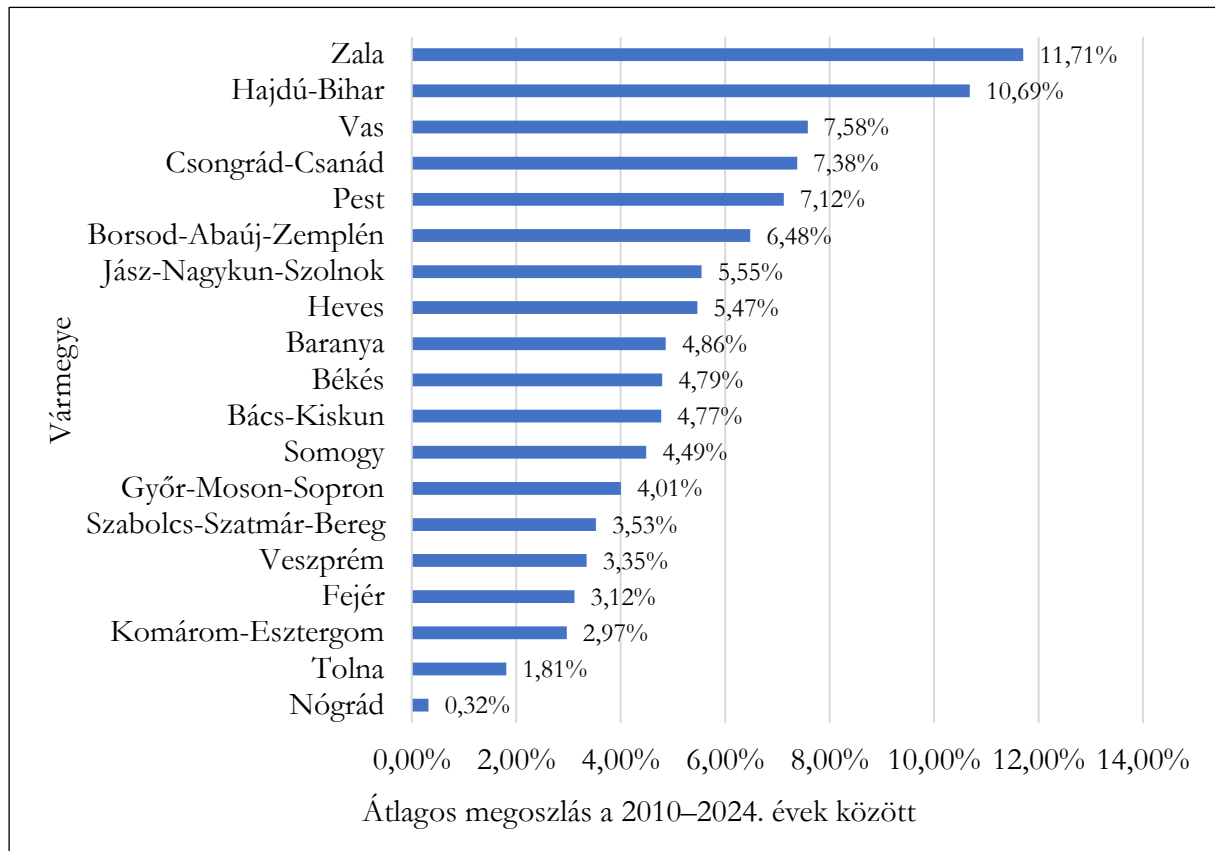
Eredmények

A kutatás céljának elérése érdekében megvizsgálásra kerül a 2010-2024. évek vonatkozásában a fürdők vármegyék szerinti személyforgalmának megoszlása, területi egyenlőtlenségei és polarizáltsága, továbbá a fürdők személyforgalmának időbeli egyenlőtlensége és polarizáltsága.

1. A fürdők személyforgalmának megoszlása vármegyék szerint

A 2010–2024. évek szerinti 15 év, 19 vármegye fürdőinek személyforgalmi adatai az egymintás Student-féle t-próba szerint, a szabadságfokot (df) 14,0 és a szignifikanciát ($p < 0,001$) figyelembe véve megbízhatók, ezért további vizsgálatra alkalmasak. Magyarországon a 2010–2024. évek között a fürdők vármegyei személyforgalmának átlagos megoszlására jellemző a legalacsonyabb és legmagasabb tartományban a markáns szélsőérték. A fürdők személyforgalmának lebonyolításában legkisebb

mértékben Nógrád (0,32%) és Tolna vármegye (1,81%), legnagyobb mértékben Zala (11,71%) és Hajdú-Bihar vármegye (10,69%) vesz részt (1. ábra).

1. ábra. A fürdők vármegyék szerinti személyforgalmának 2010–2024. évek közötti átlagos megoszlása

Forrás: KSH, 2025c alapján, saját számítás, saját szerkesztés

A fürdők személyforgalmának vármegyék szerinti lebonyolításában kis mértékben vesz részt Komárom-Esztergom (2,97%), Fejér (3,12%), Veszprém (3,35%) és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye (3,53%). A fürdők személyforgalmának lebonyolításában nagy mértékben Vas (7,58%), Csongrád-Csanád (7,38), Pest (7,12%) és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye (6,48%) vesz részt.

2. A fürdők személyforgalmának területi egyenlőtlenségi mintázata és polarizáltsága vármegyék szerint

A fürdők vármegyék szerinti személyforgalmát tovább elemezve feltárássá kerülnek a területi egyenlőtlenségek. A fürdők vármegyék szerinti egyenlőtlenségei az átlagtól való abszolút eltérések alapján egy-egy adott időpontban kerülnek meghatározásra. A statisztikában gyakran használt módszer alapján a vizsgált időpontok a két szélsőérték, a 2010-es év és a 2024-es év és a tőlük öt évre lévő 2015-ös és 2019-es év.

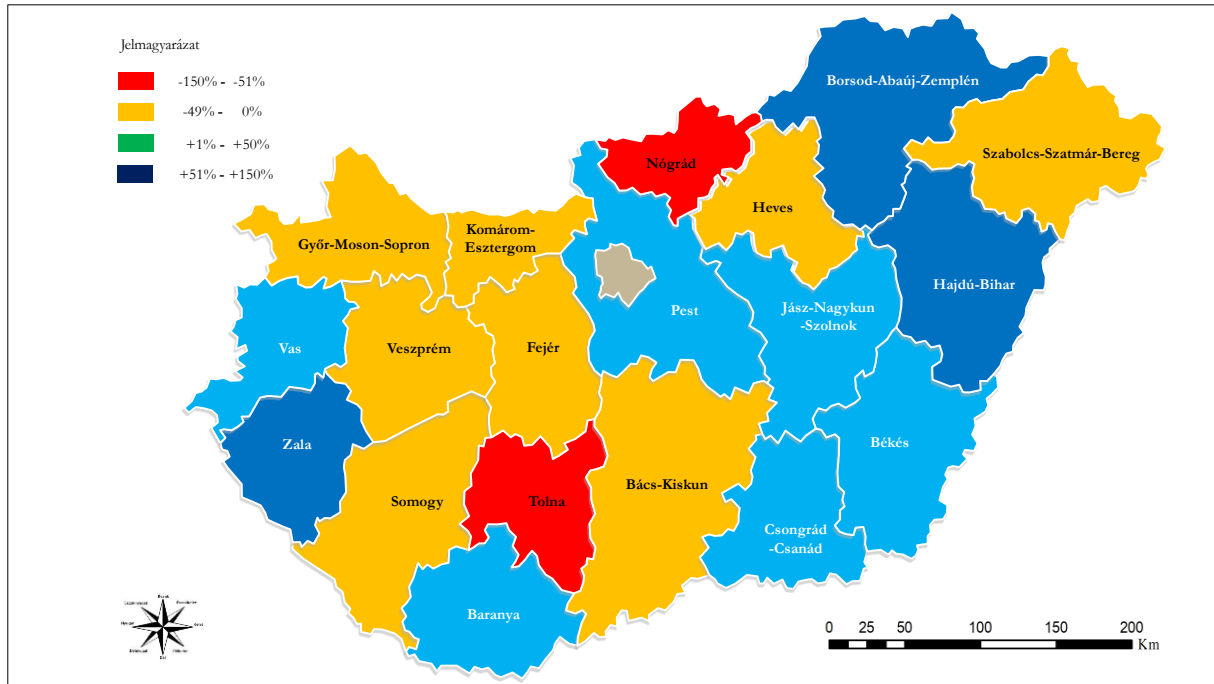
A fürdők vármegyék szerinti személyforgalma vonatkozásában a vizsgálatba így bevonásra került a 2010., a 2015., a 2019., és a 2024. év, az átlagtól való eltérésekkel és a személyforgalom vármegyei átlagai, mint küszöbértékek (2. táblázat).

2. táblázat. A fürdők vármegyék szerinti személyforgalma és az átlagtól való eltérésük

Vármegye / Év	2010	d	2015	d	2019	d	2024	d
	ezer fő	%	ezer fő	%	ezer fő	%	ezer fő	%
Pest	1718	37,00	2275	33,12	2337	33,93	2261	53,29
Fejér	661	-47,29	1004	-41,25	899	-48,48	978	-33,69
Komárom-Esztergom	1077	-14,11	989	-42,13	998	-42,81	627	-57,49
Veszprém	800	-36,20	1058	-38,09	1235	-29,23	848	-42,51
Győr-Moson-Sopron	1121	-10,61	1431	-16,27	1176	-32,61	1189	-19,39
Vas	1463	16,67	2511	46,93	2508	43,72	2140	45,08
Zala	2393	90,83	3702	116,62	4011	129,86	3269	121,63
Baranya	1338	6,70	1589	-7,02	1494	-14,38	1164	-21,08
Somogy	820	-34,61	1547	-9,48	1549	-11,23	1079	-26,85
Tolna	598	-52,31	722	-57,75	603	-65,44	402	-72,75
Borsod-Abaúj-Zemplén	1933	54,15	2101	22,94	2102	20,46	1847	25,22
Heves	818	-34,77	1841	7,72	2007	15,01	1414	-4,14
Nógrád	70	-94,42	128	-92,51	104	-94,04	89	-93,97
Hajdú-Bihar	2973	137,08	3346	95,79	3596	106,07	2824	91,46
Jász-Nagykun-Szolnok	1447	15,39	1842	7,78	1865	6,88	1566	6,17
Szabolcs-Szatmár-Bereg	655	-47,77	1229	-28,09	1192	-31,69	912	-38,17
Bács-Kiskun	1135	-9,49	1559	-8,78	1590	-8,88	1513	2,58
Békés	1291	2,95	1437	-15,92	1639	-6,07	1412	-4,27
Csongrád-Csanád	1510	20,41	2155	26,10	2253	29,11	2486	68,54
Vármegyei átlag	1254	100,00	1709	100,00	1745	100,00	1475	100,00

Forrás: KSH, 2025c alapján, saját számítás, saját szerkesztés

A fürdők vármegyék szerinti személyforgalmának 2010. évi mintázatára jellemző, hogy átlag alatt 10 vármegye (52,63%), átlag felett 9 vármegye (47,37%) teljesített (2. ábra).

2. ábra. A fürdők személyforgalmának területi egyenlőtlensége 2010-ben

Forrás: saját szerkesztés

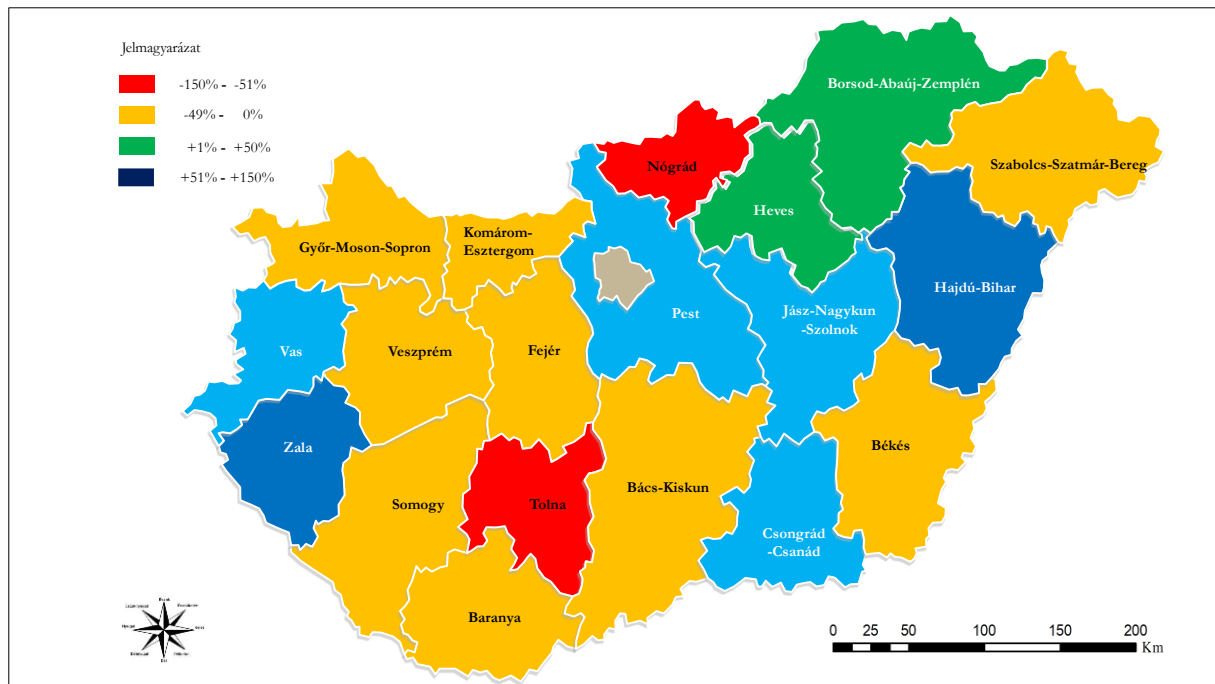
A fürdők személyforgalmának megoszlását tekintve a 2010. évben átlag alatt a vármegyék 10,52%-a nagyon gyengén teljesített, 42,11%-a gyengén teljesített. Átlag felett a vármegyék 31,58%-a jó teljesítményt, 15,79%-a kiváló teljesítményt ért el. A 2010-es évben átlag alatt leggyengébben Nógrád vármegye teljesített, átlag felett legkiemelkedőbben Hajdú-Bihar vármegye teljesített a fürdők személyforgalmában.

Az átlag alatti nagyon gyengén teljesítő vármegyék közül Nógrád vármegye 94,42%-kal és Tolna vármegye 52,31%-kal alacsonyabb teljesítményt ért el az átlagnál. Az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közül leginkább gyengén Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye, legkevésbé gyengén Bács-Kiskun vármegye teljesített. Az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közül Fejér vármegye 47,29%-kal, Komárom-Esztergom vármegye 14,11%-kal, Veszprém vármegye 36,20%-kal, Győr-Moson-Sopron vármegye 10,6%-kal, Somogy vármegye 34,61%-kal, Heves vármegye 34,77%-kal, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye 47,77%-kal és Bács-Kiskun vármegye 9,49%-kal alacsonyabban teljesített.

Az átlag feletti jó teljesítményt nyújtó vármegyék közül legkevésbé jól Békés vármegye, leginkább jól Pest vármegye teljesített. Az átlag felett jól teljesítő vármegyék közül Pest vármegye 37,00%-kal, Vas vármegye 16,67%-kal, Baranya vármegye 6,70%-kal, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye 15,39%-kal, Békés vármegye 2,95%-kal és Csongrád-Csanád vármegye 20,41%-kal magasabb teljesítményt ért el az átlagnál. Az átlag feletti kiemelkedő teljesítményt elérő vármegyék közül Zala vármegye 90,83%-kal, Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye 54,15%-kal és Hajdú-Bihar vármegye 137,08%-kal magasabban teljesített az átlagnál a fürdők személyforgalma alapján.

Magyarországon a 2010. évben a fürdők személyforgalmát tekintve jelentős területi egyenlőtlenség alakult ki, mely alapján két pólus azonosítható. A fejletlen pólusban Nógrád és Tolna vármegye, a fejlett pólusban Zala, Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar vármegye található.

A fürdők vármegyék szerinti személyforgalmát tekintve a 2015. évi mintázatára jellemző, hogy átlag alatt 11 vármegye (57,89%), átlag felett 8 vármegye (42,11%) teljesített (3. ábra).

3. ábra. A fürdők személyforgalmának területi egyenlőtlensége 2015-ben

Forrás: saját szerkesztés

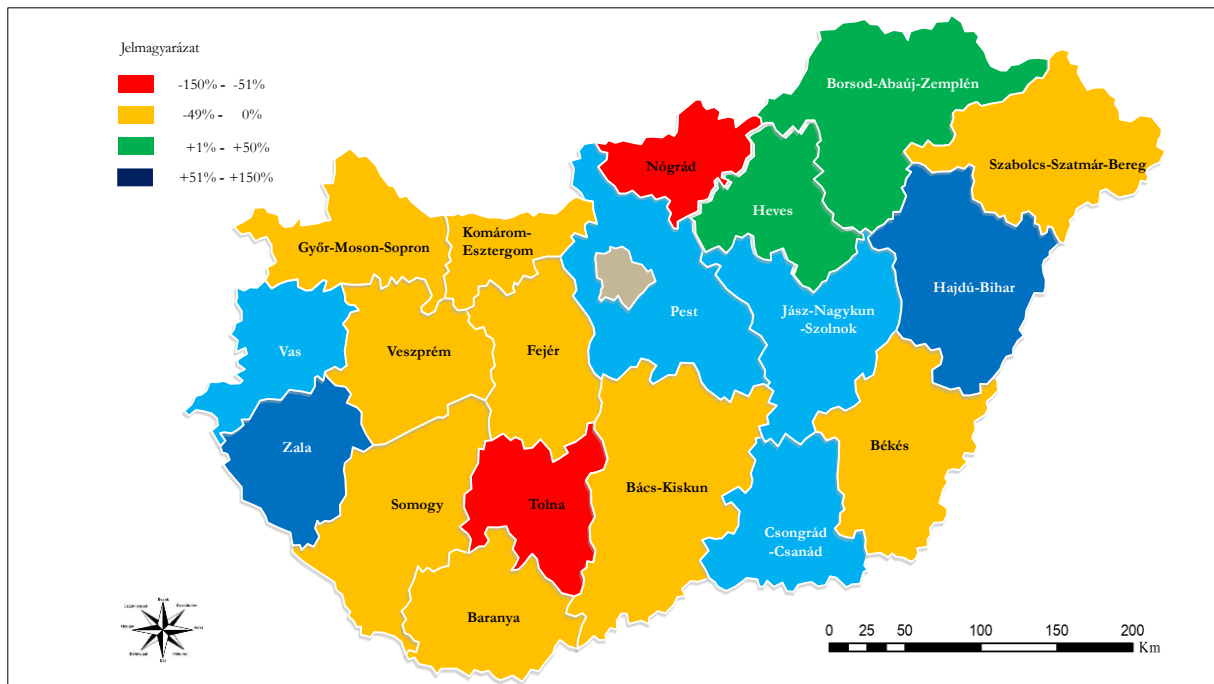
A fürdők személyforgalmának megoszlását tekintve a 2015. évben átlag alatt a vármegyék 10,52%-a nagyon gyengén teljesített, 47,37%-a gyengén teljesített. Átlag felett a vármegyék 31,58%-a jó teljesítményt, 15,53%-a kiváló teljesítményt ért el. A 2015-ös évben átlag alatt leggyengébben Nógrád vármegye, átlag felett, legkiemelkedőbben Hajdú-Bihar vármegye teljesített a fürdők személyforgalmában.

Az átlag alatti nagyon gyengén teljesítő vármegyék közül Nógrád vármegye 92,51%-kal és Tolna vármegye 57,75%-kal alacsonyabb teljesítményt ért el az átlagnál. Az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közül leginkább gyengén Fejér vármegye, legkevésbé gyengén Baranya vármegye teljesített. Az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közül Komárom-Esztergom vármegye 42,13%-kal, Veszprém vármegye 38,09%-kal, Győr-Moson-Sopron vármegye 16,27%-kal, Somogy vármegye 9,48%-kal, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye 28,09%-kal, Bács-Kiskun vármegye 8,78%-kal, Baranya vármegye 7,02%-kal és Békés vármegye 15,92%-kal alacsonyabban teljesített az átlagnál. Az átlag feletti jó teljesítményt nyújtó vármegyék közül legkevésbé jól Békés vármegye, leginkább jól Pest vármegye teljesített.

Az átlag felett jól teljesítő vármegyék közül Pest vármegye 33,12%-kal, Vas vármegye 46,93%-kal, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye 7,78%-kal, Csongrád-Csanád vármegye 26,10%-kal, Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye 22,94%-kal és Heves vármegye 7,72%-kal magasabb teljesítményt ért el az átlagnál. Az átlag feletti kiemelkedő teljesítményt nyújtó vármegyék közül Zala vármegye 116,62%-kal és Hajdú-Bihar vármegye 95,79%-kal magasabban teljesített az átlagnál a fürdők személyforgalma alapján.

Magyarországon a 2015. évben a fürdők személyforgalmát tekintve jelentős területi egyenlőtlenségek tapasztalhatók. Továbbra is az elmaradottabb, fejletlen pólusban Nógrád és Tolna vármegye, a fejlett pólusban Zala és Hajdú-Bihar vármegye helyezkedik el.

A fürdők vármegyék szerinti személyforgalmának 2019. évi mintázatára jellemző, hogy átlag alatt 11 vármegye (57,89%), átlag felett 8 vármegye (42,11%) teljesített (4. ábra).

4. ábra. A fürdők személyforgalmának területi egyenlőtlensége 2019-ben

Forrás: saját szerkesztés

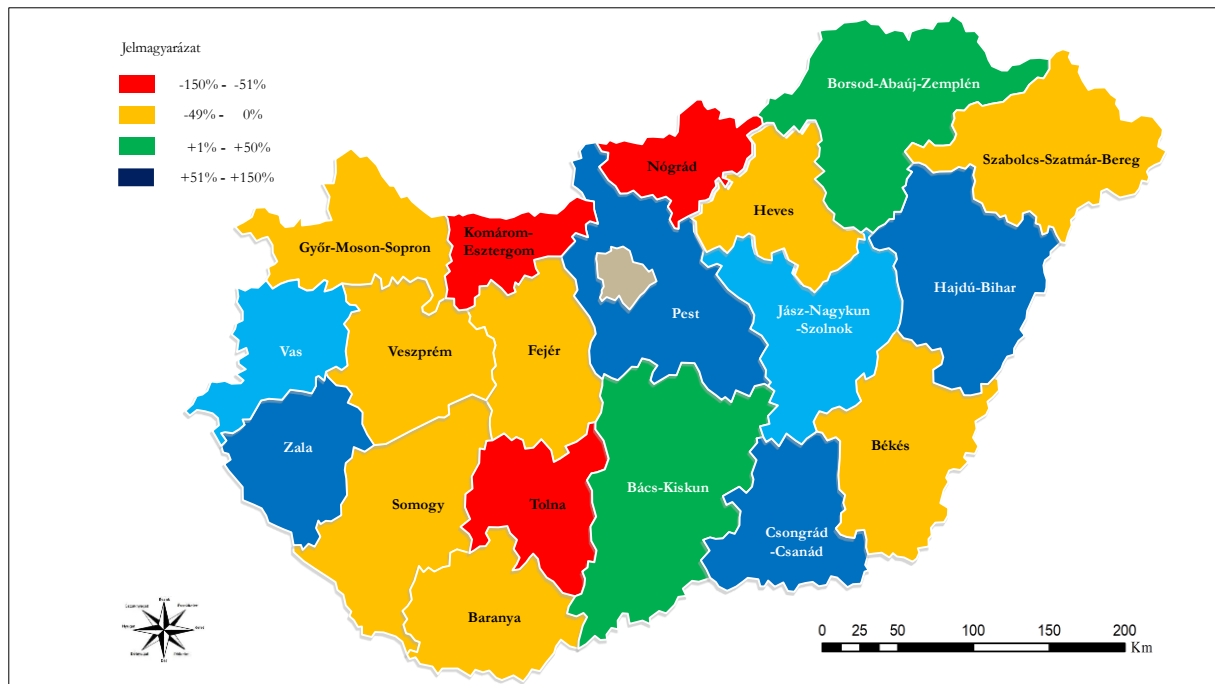
A fürdők személyforgalmának megoszlását tekintve a 2019. évben átlag alatt a vármegyék 10,52%-a nagyon gyengén teljesített, 47,37%-a gyengén teljesített. Átlag felett a vármegyék 31,59%-a jó teljesítményt, 10,52%-a kiváló teljesítményt ért el. A 2019-es évben átlag alatt leggyengébben Nógrád vármegye teljesített, átlag felett, legkiemelkedőbbben Zala vármegye teljesített a fürdők személyforgalmában.

Az átlag alatti nagyon gyengén teljesítő vármegyék közül Nógrád vármegye 94,04%-kal és Tolna vármegye 65,44%-kal alacsonyabb teljesítményt ért el az átlagnál. Az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közül leginkább gyengén Fejér vármegye, legkevésbé gyengén Baranya vármegye teljesített. Az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közül Fejér vármegye 48,48%-kal, Komárom-Esztergom vármegye 42,81%-kal, Veszprém vármegye 29,23%-kal, Győr-Moson-Sopron vármegye 32,61%-kal, Somogy vármegye 11,23%-kal, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye 31,69%-kal, Bács-Kiskun vármegye 8,88%-kal, Baranya vármegye 14,38%-kal és Békés vármegye 6,07%-kal alacsonyabban teljesített az átlagnál.

Az átlag feletti jó teljesítményt nyújtó vármegyék közül legkevésbé jól Heves vármegye, leginkább jól Vas vármegye teljesített. Az átlag felett jól teljesítő vármegyék közül Pest vármegye 33,93%-kal, Vas vármegye 43,72%-kal, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye 6,88%-kal, Csongrád-Csanád vármegye 29,11%-kal, Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye 20,46%-kal és Heves vármegye 15,01%-kal magasabb teljesítményt ért el az átlagnál. Az átlag feletti kiemelkedő teljesítményt nyújtó vármegyék közül Zala vármegye 129,86%-kal és Hajdú-Bihar vármegye 106,07%-kal magasabban teljesített az átlagnál a fürdők személyforgalma alapján.

Magyarországon a 2019. évben a fürdők vármegyék szerinti személyforgalmát tekintve jelentős területi egyenlőtlenségek láthatók. Változatlanul az elmaradottabb, fejletlen pólusban Nógrád és Tolna vármegye, a fejlett pólusban Zala és Hajdú-Bihar vármegye található.

A fürdők vármegyék szerinti személyforgalmát tekintve a 2024. évi mintázatra jellemző, hogy átlag alatt 11 vármegye (57,89%), átlag felett 8 vármegye (42,11%) teljesített (5. ábra).

5. ábra. A fürdők személyforgalmának területi egyenlőtlensége 2024-ben

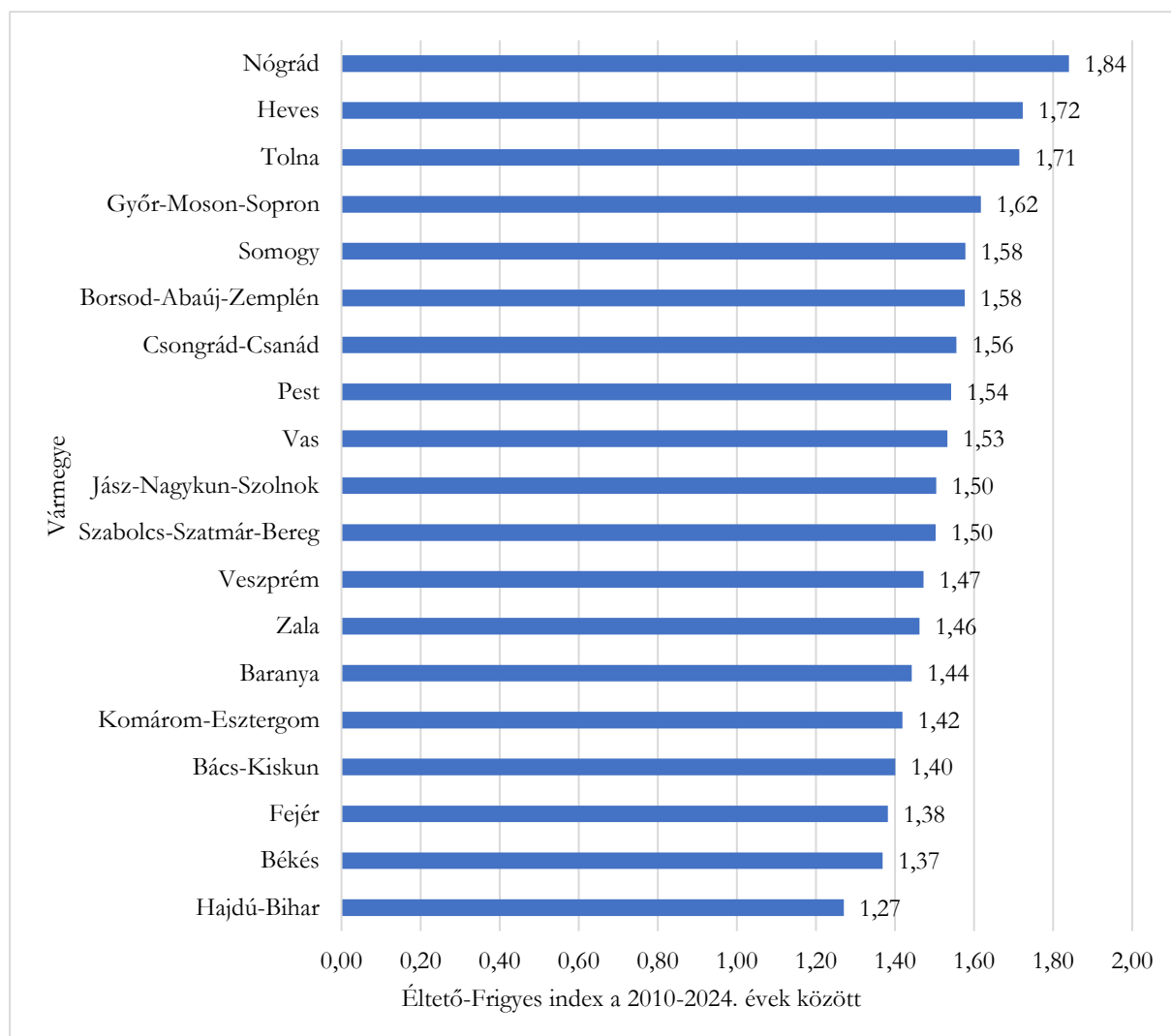
Forrás: saját szerkesztés

A fürdők személyforgalmának megoszlását tekintve a 2024. évben átlag alatt a vármegyék 15,79%-a nagyon gyengén teljesített, 42,11%-a gyengén teljesített. Átlag felett a vármegyék 21,05%-a jó teljesítményt, 21,05%-a kiváló teljesítményt ért el. A 2024-es évben átlag alatt leggyengébben Nógrád vármegye teljesített, átlag felett legkiemelkedőbben Zala vármegye teljesített a fürdők személyforgalmában.

Az átlag alatti nagyon gyengén teljesítő vármegyék közül Nógrád vármegye 94,04%-kal, Tolna vármegye 65,44%-kal és Komárom-Esztergom vármegye 57,49%-kal alacsonyabb teljesítményt ért el az átlagnál. Az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közül leginkább gyengén teljesített Veszprém vármegye, legkevesbé gyengén pedig Heves vármegye. Az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közül Fejér vármegye 33,69%-kal, Veszprém vármegye 42,51%-kal, Győr-Moson-Sopron vármegye 19,39%-kal, Somogy vármegye 26,85%-kal, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye 38,17%-kal, Baranya vármegye 21,08%-kal, Békés vármegye 4,27%-kal és Heves vármegye 4,14%-kal alacsonyabban teljesített az átlagnál. Az átlag felett jó teljesítményt nyújtó vármegyék közül legkevesbé jól Bács-Kiskun vármegye, leginkább jól Vas vármegye teljesített. Az átlag felett jól teljesítő vármegyék közül Vas vármegye 45,08%-kal, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye 6,17%-kal, Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye 25,22%-kal és Bács-Kiskun vármegye 2,58%-kal magasabb teljesítményt ért el az átlagnál. Az átlag feletti kiemelkedő teljesítményt nyújtó vármegyék közül Zala vármegye 121,63%-kal, Hajdú-Bihar vármegye 91,46%-kal, Pest vármegye 53,29%-kal és Csongrád-Csanád vármegye 68,54%-kal magasabban teljesített az átlagnál a fürdők személyforgalma alapján. Magyarországon a 2024. évben a fürdők vármegyék szerinti személyforgalmát tekintve növekedtek a területi egyenlőtlenségek és mélyült a polarizáció. Az elmaradottabb, fejletlen pólusban Nógrád, Komárom-Esztergom és Tolna vármegye, a fejlett pólusban Zala, Hajdú-Bihar, Pest és Csongrád-Csanád vármegye van.

3. A fürdők személyforgalmának időbeli egyenlőtlensége vármegyék szerint

A fürdők vármegyék szerinti személyforgalmát tovább elemezve feltárássra kerülnek az időbeli egyenlőtlenségek. Az Éltető-Frigyes index, vagyis a duál mutató értékei alapján a fürdők vármegyék szerinti személyforgalmának az időbeli egyenlőtlensége és polarizáltsága, valamint az egyenlőtlenség és polarizáltság időbeli változása kerül elemzésre. Először a vármegyéken belüli átlagos egyenlőtlenség és polarizáltság kerül megvizsgálásra a 2010-2024. évek szerinti 15 évben.

6. ábra. A fürdők személyforgalmának egyenlőtlensége 2010–2024. évek között, vármegyék szerint

Forrás: KSH, 2025c alapján saját számítás, saját szerkesztés

Ezután az összes vármegye egyenlőtlenségének évenkénti időbeli alakulása, majd annak trendje kerül elemzésre. A fürdők személyforgalmának vármegyék szerinti Éltető-Frigyes egyenlőtlenségi indexe alapján a 2010–2024. évek vonatkozásában jelentős eltérések tapasztalhatók (6. ábra).

A legnagyobb személyforgalmi egyenlőtlenség Nógrád vármegye (1,84), Heves vármegye (1,72) és Tolna vármegye (1,71) fürdőire jellemző. Közepes mértékű személyforgalmi egyenlőtlenség Győr-Moson-Sopron vármegye (1,62), Somogy vármegye (1,58), Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye (1,58), Csongrád-Csanád vármegye (1,56), Pest vármegye (1,54), Vas vármegye (1,53), Jász-

Nagykun-Szolnok vármegye (1,50), Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye (1,50), Veszprém vármegye (1,47), Zala vármegye (1,46), Baranya vármegye (1,44), Komárom-Esztergom vármegye (1,42), Bács-Kiskun vármegye (1,4) fürdőinél tipikus. A legkisebb személyforgalmi egyenlőtlenség Hajdú-Bihar vármegye (1,27), Békés vármegye (1,37) és Fejér vármegye (1,38) fürdőinél tapasztalható.

Magyarországon a vármegyék szerint a 2010–2024. évek közötti időszakban a fürdők személyforgalmát tekintve jelentős különbségek vannak, melyek alapján két jól megkülönböztethető pólus azonosítható. A legnagyobb különbségű pólusban Nógrád, Heves és Tolna vármegye, a legkisebb különbségű pólusban Hajdú-Bihar, Békés és Fejér vármegye helyezkedik el.

4. A fürdők személyforgalma területi egyenlőtlenségének időbeli változása

Magyarország 19 vármegyéje fürdőinek a 2010–2024. évek szerinti 15 év személyforgalmi adatai tekintetében, azok az egymintás Student-féle t-próba szerint, a szabadságfokot (df) 18,0 és a szignifikanciát ($p < 0,001$) figyelembe véve megbízhatók, ezért további vizsgálatra alkalmasak.

A fürdők személyforgalmának időbeli egyenlőtlenségi alakulása a 2010–2024. évek szerinti 15 évben jelentős változáson ment keresztül. A fürdők személyforgalmának vármegyei Éltető-Frigyes index szerinti 15 évnyi egyenlőtlenségeinek átlaga 1,52 (3. táblázat).

3. táblázat. A fürdők személyforgalmának 2010–2024. évek közötti egyenlőtlenségek időbeli alakulása

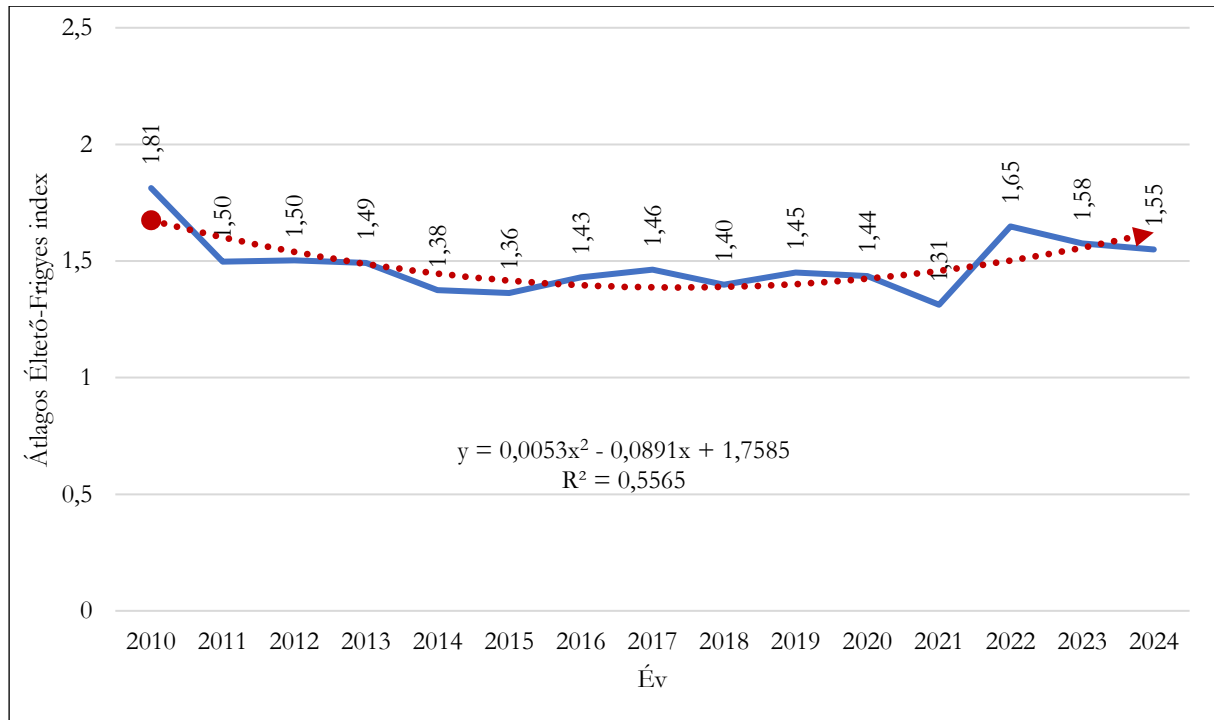
Év	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Átlag
Éltető-Frigyes index	1,81	1,50	1,50	1,49	1,38	1,36	1,43	1,46	1,40	1,45	1,44	1,31	1,65	1,58	1,55	1,52

Forrás: KSH, 2025c alapján saját számítás, saját szerkesztés

A legnagyobb személyforgalmi egyenlőtlenség 2010-ben (1,81), 2022-ben (1,65), 2023-ban (1,58) és 2014-ben (1,55) volt. Közepes mértékű személyforgalmi egyenlőtlenség 2012-ben (1,50), 2011-ben (1,50), 2013-ban (1,49), 2017-ben (1,46), 2019-ben (1,45), 2020-ban (1,44) és 2016-ban (1,43) volt. A legkisebb személyforgalmi egyenlőtlenség 2021-ben (1,31), 2015-ben (1,36), 2014-ben (1,38) és 2018-ban (1,40) volt.

Magyarországon a 2010–2024. évek között a fürdők személyforgalmát tekintve jelentős eltérés érzékelhető, mely szerint két pólus ismerhető fel. A legnagyobb időbeli egyenlőtlenségi pólusban a 2010-es, a 2022-es, a 2023-as és 2024-es évek, a legkisebb időbeli egyenlőtlenségi pólusban a 2021-es, a 2018-as, a 2015-ös és a 2014-es évek találhatók.

Ezután a fürdők személyforgalma időbeli alakulásának trendje kerül megvizsgálásra (7. ábra).

7. ábra. A fürdők személyforgalmának 2010-2024. évek közötti egyenlőtlenségek trendje

Forrás: KSH, 2025c alapján, saját számítás, saját szerkesztés

A fürdők személyforgalma a regressziós modell (R^2) másodfokú polinomiális trendje segítségével 55,65%-os megbízhatósági illeszkedés mellett jól leírható, vagyis a trend megbízhatóan magyarázza a fürdők személyforgalmának, mint függő változónak a mozgását. A fürdők személyforgalmának trendjében egy váltás tapasztalható. A vizsgált időszak elejétől, vagyis 2010-től egészen 2016-ig csökkenő ciklus, majd 2017-től a vizsgált időszak végéig 2024-ig növekvő ciklus tapasztalható. Vagyis a fürdők személyforgalmának egyenlőtlenségének időbeli trendjéből kirajzolódik, hogy az egyenlőtlenség a 2010-2016. évek között csökkent, majd a 2017-2024. évek között növekedett az egyenlőtlenség.

Követtetések és javaslatok

Az egyenlőtlenség alapvető kérdés a magyar társadalom számára, a tudományos kutatások központi témája, és az eddigi kormányok egyik fő félelme. Régóta vita folyik a térségi egyenlőtlenség mértékéről, dimenzióiról, lefolyásáról, mechanizmusairól, következményeiről és az egyenlőtlenséget kezelő politikákról. A különböző fejlesztési programok mindegyike foglalkozott a területi egyenlőtlenség kezelésével és a turizmus szerepével a fejlődési különbségek csökkentésében. Magyarország esetében a természeti erőforrásokra, különös tekintettel a természetes gyógytényezőkre alapozott fürdőturizmus fejlesztése jelentős szerepet tölthet be a különböző térségek fejlődési különbségeinek a csökkentésében. Annak érdekében, hogy a fürdőturizmusban rejlő lehetőségek megismerhetővé váljanak, többek között a fürdők személyforgalmában rejlő különbségek feltárása is szükséges.

A fürdők személyforgalmának vármegyék szerinti, 2010-2024. évek közötti KSH adataiból az egymintás Student-féle t-próba eredményei alapján arra lehet következtetni, hogy azok statisztikailag megbízhatók, ezért elemzésre alkalmasak.

A fürdők személyforgalmának vármegyék szerinti megoszlásának eredményeiből az következik, hogy a forgalom lebonyolításában kis mértékben vesz részt Komárom-Esztergom, Fejér, Veszprém és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye. Nagymértékben vesz részt Vas, Csongrád-Csanád, Pest és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye. A fürdők vármegyék szerinti személyforgalmi eredményeit tekintve arra lehet következtetni, hogy 2015-ben Baranya és Békés vármegye az átlag felett jól teljesítő vármegyék közül az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közé süllyedt. Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye az átlag feletti kiemelkedő teljesítményt nyújtó vármegyék közül az átlag feletti jól teljesítő vármegyék közé süllyedt. Heves vármegye az átlag alatti, gyengén teljesítő vármegyék közül az átlag felett jól teljesítő vármegyék közé emelkedett. A fürdők személyforgalma vármegyék szerint 2019-ben egyetlen vármegye pozíciója sem változott. Ugyan ezt megvizsgálva 2024-ben Komárom-Esztergom vármegye az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közül az átlag alatti nagyon gyengén teljesítő vármegyék közé süllyedt. Heves vármegye az átlag felett jól teljesítő vármegyék közül viszsasüllyedt az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közé. Bács-Kiskun vármegye az átlag alatti gyengén teljesítő vármegyék közül az átlag feletti jó teljesítményt nyújtó vármegyék közé emelkedett. Pest és Csongrád-Csanád vármegye az átlag feletti jó teljesítményt nyújtó vármegyék közül az átlag feletti kiemelkedő teljesítményt nyújtó vármegyék közé emelkedett. A vizsgált időszakban a fürdők vármegyék szerinti személyforgalmát tekintve a különbségek szélesedtek a két szélső pólus irányába. A fürdők vármegyék szerinti személyforgalmát tekintve arra lehet következtetni, hogy a 2010-2024. évek között a legkisebb egyenlőtlenség Hajdú-Bihar, Békés és Fejér vármegye esetében, a legnagyobb egyenlőtlenség pedig Nógrád, Heves és Tolna vármegye esetében tapasztalható. A fürdők személyforgalmának időbeli egyenlőtlenségi trendjéből kirajzolódik, hogy az egyenlőtlenség a 2010-2016. évek között csökkent, majd a 2017-2024. évek között növekedett, megközelítve a vizsgált időszak első évének (2010. év) az egyenlőtlenségi értékét. A kutatás eredményei alapján arra lehet következtetni, hogy 2010-2024. évek között a pólusok átrendeződtek, a különbségek szélesedtek és mélyültek, ezért szükségessé válik a fürdők személyforgalmának vármegyei szintű egyenlőtlenségeinek csökkentése, különös tekintettel az észak-magyarországi régió két vármegyéjére, Nógrád vármegyére és Heves vármegyére, valamint a dél-alföldi régióban lévő Békés vármegyére.

Az egyenlőtlenségek csökkentése érdekében javasolt Nógrád és Tolna vármegye esetében a meglévő fürdőkomplexumok kapacitásainak és azok kihasználtságának növelése és az ezáltal elért eredmények stabil szinten tartása, csökkentve ezzel a területi polaritást. A kapacitások indokolt esetben növelhetők a természeti erőforrások feltárására épülő újabb fürdőkomplexumok létesítésével is. Komárom-Esztergom vármegye esetében a személyforgalom időbeli stabilitására alapozva javasolt, a meglévő fürdőkomplexumok kihasználtságának növelése, hogy visszakerüljön a személyforgalom mennyisége a korábbi teljesítéshez, csökkentve ezzel a területi polaritást. Heves vármegye esetében javasolt a meglévő, nagyszámú természeti erőforrásra alapozva a meglévő fürdőkomplexumok kapacitásainak és annak kihasználtságának növelése és az így elért eredmények stabil szinten tartása annak érdekében, hogy visszakerüljön a személyforgalom mennyisége a korábbi teljesítéshez, csökkentve ezzel a területi polaritást. Javasolt Békés és Baranya vármegyénél a kiegyensúlyozott időbeli személyforgalomra és a meglévő nagyszámú természeti erőforrásra alapozva a fürdőkomplexumok kapacitás-kihasználtságának növelése. A javaslatok megvalósítása által a fürdők személyforgalmának vármegyei vonatkozásában létrejöhet Magyarországon egy olyan optimális területi megosztottság, melyben a polarizáció térben és időben csökkenhet, ezáltal is növelve a társadalmi kohéziót és a gazdasági egyensúlyt. A magyarországi fürdőkkel kapcsolatos egyenlőtlenségi problémák megbízhatóbb megértése további kutatásokat igényelnek.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton is köszönöm a Fürdővárosok Tudományos Kutatóintézetnek a szakmai és a technikai háttér biztosítását, valamint a Jamovi 2.7.17 statisztikai elemző programcsomag használathoz való hozzáférést.

Hivatkozott források

- Babbie, E. (2017): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest. 564 p.
- Bíró, Sz. – Rácz, K. – Székely, E. (2013): A magyar vidékfejlesztés mozgástere 2013 után. *Gazdálkodás*, 57(1), 15–23. <https://doi.org/10.22004/AG.ECON.163844>
- Bíró-Nagy, A. – Szászi, Á. (2024): Az euroszkepticizmus keresleti oldala és a „hátrahagyott tömegek” tézise. In: Bíró-Nagy, A. – Medve-Bálint, G. (szerk.) *20 év az Európai unióban*. Osiris Kiadó – HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest, pp. 279–304.
- Bruszt, L. (2024): Mit adott nekünk az Európai Unió? In: Bíró-Nagy, A. – Medve-Bálint, G. (szerk.) *20 év az Európai unióban*. Osiris Kiadó – HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest, pp. 11–30.
- Czirfusz, M. (szerk.) (2020): Területi kihívások és területi politikák Magyarországon, 2010–2020. Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete, Budapest, 138 p.
- Dobó, R. – Pintér, T. (2022): Regionális jóléti különbségek alakulása Magyarországon az EU-csatlakozástól napjainkig. In: Csiszárík-Kocsir, Á. – Varga, J. – Garai-Fodor, M. (szerk.) *Vállalkozásfejlesztés a XXI. században*, 2, pp. 113–124.
- Dusek, T. – Lukács, R. – Rácz, I. (2014): Development differences among the regions of Hungary. *Procedia Economics and Finance*, 9, 264–277. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00028-8](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00028-8)
- Farkas, T. (2000): SAPARD kistérségek. *Tér és Társadalom*, 14(2–3), 209–217. <https://doi.org/10.17649/TET.14.2-3.588>
- Francis, G. – Jakicic, V. (2023): Equivalent statistics for a one-sample t-test. *Behavior Research Methods*, 55(1), 77–84. <https://doi.org/10.3758/s13428-021-01775-3>
- Gáspár, A. (2023): Szubjektív gazdasági egyenlőtlenségek és univerzalizmus Magyarországon. Munkaerőpiaci Tükör. Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Közgazdaságtudományi Intézet, HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat, Budapest, pp. 36–44.
- Gergics, T. (2023): Az Egyenlőtlenségek Alakulása az Európai Unióban 2004 és 2020 Között – A Felzárkózás Tapasztalatai és Lehetőségei a Visegrádi Országokban Országos és Regionális Szinten. Doktori disszertáció, Pécsi Tudományegyetem, Pécs. 226 p.
- Gyurkó, Á. – Gonda, T. (2024): A turizmusfejlesztés helyzet-és teljesítményértékelése a Pécs-Villány turisztikai térségben. *Turizmus Bulletin*, 24(2), 41–51. <https://doi.org/10.14267/TUR-BULL.2024v24n2.5>
- Gyurkó, Á. – Bujdosó Z. – Hamza, Cs. (2023): Magyarország idegenforgalmi helyzetértékelése 2004–2022 között a regionális különbségek tükrében. *Acta Carolus Robertus*, 13(2), 50–66. <https://doi.org/10.33032/acr.4887>
- Helmeczy, G. – Lácay, M. (2025): Az egészségturizmus fejlesztési trendjei és lehetséges alternatívái a területiegyenlőtlenségek csökkentésére. *Régiókutatás Szemle*, 10(1), 47–60. <https://doi.org/10.30716/RSZ/25/1/4>

- Hojcska, Á. E. – Szabó, Z. – Bujdosó, Z. (2025): Investigating the territorial inequalities of Hungarian natural healing factors as medical tourism tools affecting human health using complex statistical measurements. *Polish Journal of Natural Sciences*, 40(1), 31–54. <https://doi.org/10.31648/pjns.9118>
- Hojcska, Á. E. (2016): Az ásványvizektől a támogatott fürdőgyógykezelésekig. In: Szabó, Z. (szerk.) *Fürdővárosok környezete*. Magyar Fürdővárosok Szövetsége, Túrkeve, pp. 133–152.
- Hojcska, Á. E. (2017). Medical bath treatments with the support of national health insurance fund, in hungarian spa towns: Fürdőgyógykezelések az Országos Egészségbiztosítási Pénztár támogatásával a magyar fürdővárosokban. In: Szabó, Z. (eds.) *The values of spa towns*. Szentes, pp. 16–35.
- Hojcska, Á. E. (2019): A fürdőgyógyászati intézményrendszer egyenlőtlenségei Magyarországon. In: Kőszegi, I. R. (szerk.) *III. Gazdálkodás és Menedzsment Tudományos Konferencia: Versenyképesség és innováció*. Neumann János Egyetem Kertészeti és Vidékfejlesztési Kar, Kecskemét, pp. 858–864.
- Jarušková, D. (1999): Testing appearance of polynomial trend. *Extremes*, 2(1), 25–37. [https://doi.org/10.1016/S0378-3758\(97\)00184-5](https://doi.org/10.1016/S0378-3758(97)00184-5)
- Juhász, A. – Piskóti, I. (2024): Jólét-Jólét-emberközpontú társadalom és gazdaság – egészséges életmód. *Recreation Tudományos Magazin*, 14(4), 29–34. <https://doi.org/10.21486/recreation.2024.14.4.5>
- Káposzta, J. – Lőrincz, B. (2025): Területi különbségek erősödése Magyarországon. *Gazdálkodás* 69(5), 411–420. https://doi.org/10.53079/GAZDALKODAS.69.5.t.pp_411-420
- Kovács, Z. (1991): Tér - idő - társadalom. *Tér és Társadalom*, 5(2-3), 164-167. <https://doi.org/10.17649/TET.5.2-3.2942>
- Mayer, Á. – Hojcska, Á. E. (2018): A bizonyítékokon alapuló balneo- és hidroterápiás kezelések szerepe a térdarthrózis kezelésében. In: Szabó, Z. (szerk.) *Fürdővárosok fejlődése*. Magyar Fürdővárosok Szövetsége, Túrkeve, pp. 147–168.
- Medve-Bálint, G. (2024): Területi egyenlőtlenségek és uniós támogatások Magyarországon. In: Bíró-Nagy, A – Medve-Bálint, G. (szerk.) *20 év az Európai unióban*. Osiris Kiadó – HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont. Budapest, pp. 193–212.
- Nagy, G. – Aubert, A. (2025): A turisztikai térségek hálózatteremtő szereplőinek elemzése. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 10(1). 7–26. <https://doi.org/10.15170/TVT.2025.10.01.01>
- Nemes Nagy, J. (1998): A tér a társadalomkutatásban. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület Kiadó, Budapest. 260 p.
- Goda, P. – Hamza, E. – Mezei, K. – Rácz, K. (2022): A vidékfejlesztés helye és szerepe a fejlesztéspolitikában. *Gazdálkodás*, 66(6) 532–585. https://doi.org/10.53079/GAZDALKODAS.66.6.t.pp_532-558
- Rechnitzer, J. (1998): Területi stratégiák. Dialóg Campus Szakkönyvek Kiadó: Budapest – Pécs. 348 p.
- Rechnitzer, J. (2022): Átmenetből a visszamenetbe. Illés Iván olvasása közben. In: Nemes-Nagy, J. – Pálné, K. I. (szerk.) *Regionalizmus, az elmélettől a gyakorlatig*. IDResearch Kft./Publikon Kiadó, Pécs, pp. 11–24.
- Şahin, M. – Aybek, E. (2019): Jamovi: an easy to use statistical software for the social scientists. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 6(4), 670–692. <https://dx.doi.org/10.21449/ijate.661803>
- Sánta, Á. K. (2020): A vidékfejlesztés és a turizmus kapcsolatának relevanciája. *Jelenkori Társadalmi és Gazdasági Folyamatok*, 15(1–2), 91–109. <https://doi.org/10.14232/jtgf.2020.1-2.91-109>
- Sávai, M. – Bodnár, G. (2024): A gazdasági szerkezetváltozás regionális különbségekre gyakorolt hatásának vizsgálata Kelet-Közép-Európában - Examining the impact of economic structural

- change on regional differences in Central Eastern Europe. *Statisztikai Szemle*, 102(12), 1198–1221. <https://doi.org/10.20311/stat2024.12.hu1198>
- Schlett, A. (2020): Három nemzedék: helyreállítási periódus, és ami utána következik. In: Katona, K. (szerk.) *Növekedésosztónyi kísérletek és kudarcok. A növekedés új kihívásai a tudásalapú gazdaságban*. Pázmány Press Kiadó, Budapest, pp. 55–91.
- Somlyódy, P. E. (2023): A várostérségi és policentrikus szemléletre alapozott településhálózat-fejlesztés érvényessége és érvényesülése Magyarországon. *Comitatus: Önkormányzati Szemle*, 33(246), 171–182. <https://doi.org/10.59809/Comitatus.2023.33-246.171>
- Szlávik, J. – Szép, T. (2022): Fenntartható-e a diszkont jövő? In: Nemes-Nagy, J. – Pálné, K. I. (szerk.) *Regionalizmus, az elmélettől a gyakorlatig*. IDRResearch Kft./Publikon Kiadó, Pécs, pp. 85–98.
- Takács, Sz. (2016): Bevezetés a matematikai statisztikába, elmélet és gyakorlat. Antaresz Kiadó, Budapest, 355. p.
- Vajda, L. (2025): Víziók, elvárások, valóság=Visions, Expectations, Reality. *Gazdálkodás*, 69(5), 421–437. https://doi.org/10.53079/GAZDALKODAS.69.5.t.pp_421-437
- Weisz, M. – Kovács, L. (2007): Agrár- és vidékfejlesztési programok Magyarországon (2002–2013) – elért és várható eredmények. *Gazdálkodás*, 51(4), 59–72.
- Zapreskó-Farkas, E. (2024): Területi versenyképesség különböző megközelítései Magyarországon. *Észak-Magyarországi Stratégiai Füzetek*, 21(1), 51–65. <https://doi.org/10.32976/stratfuz.2024.5>
- Zsibók, Zs. (2022): A magasnyomású gazdaság területisége Magyarországon. In: Nemes-Nagy, J. – Pálné, K. I. (szerk.) *Regionalizmus, az elmélettől a gyakorlatig*. IDRResearch Kft./Publikon Kiadó, Pécs, pp. 117–130.

Internetes források

- KSH (2025a): <https://www.ksh.hu/nemzeti-szamlak-gdp> (Letöltés ideje: 2026.01.05.)
- KSH (2025b): https://www.ksh.hu/stadat_files/tur/hu/tur0032.html (Letöltés ideje: 2026.01.05.)
- KSH (2025c): https://www.ksh.hu/stadat_files/tur/hu/tur0038.html (Letöltés ideje: 2026.01.05.)

Szerző

Szabó Zoltán

ORCID [0000-0002-1088-8416](https://orcid.org/0000-0002-1088-8416)

PhD, habilitált egyetemi docens, intézetvezető, tudományos tanácsadó

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet,

Georgikon Campus, Keszthely

Fürdővárosok Tudományos Kutatóintézet, Hévíz

E-mail: szabo.zoltan.dr@uni-mate.hu, dr.szabo.zoltan.phd@gmail.com

A műre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik:

CC-BY-NC-ND-4.0

This work is licensed under a

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

